

קונטרס

והאמת נעדרת

אודות הספר 'התקופה בסערת אליהו'

מהדורת טיוטה

להערות והערות – hahemetnehederet2@gmail.com

והאמת נעדרת

אודות הספר "התקופה בסערת אליהו"

- ג. מבוא.....
- ג. "ראש דברך אמת".....
- ד. פתיחה.....
- ד. "אבן שלמה".....
- ה. פרק א'.....
- ה. "חרפו עקבות משיחך".....
- ו. פרק ב'.....
- ו. "ישם רגלי כאילות".....
- ז. פרק ג'.....
- ז. "ויקם סערה לדממה".....
- ח. פרק ד'.....
- ח. "וקולו נשמע".....
- ט. פרק ה'.....
- ט. "מודים דרבנן היינו שבחייהו".....
- י. פרק ו'.....
- י. "עלו ורשו".....
- יא. סיום.....
- יא. "דבר ה' ביד עבדו אליהו".....
- יב. נספח: בענין מלחמת משיח ב"י במלכות עשו.....

מבוא

"ראש דברך אמת"

הנה מסימני דור עקבתא דמשיחא הוא שתהא האמת נעדרת, והיינו שנעשית עדרים עדרים, דעביד להו נגדא סמיותא כד רגיז רעיא על ענא [ב"ק נ"ב ע"א], והנה לאחרונה נדפס שוב הספר "התקופה בסערת אליהו" שנועד כביכול להיות "בירור רחב ועמוק בתקופת עקבתא דמשיחא לאור דברי אדונינו הגר"א ז"ל", ובאמת שהוא אחד הספרים המשבשים בדעות, ומסלף ומשבש את דברי רבינו הגר"א כמו שיבואר להלן, ואף דשקרא לא קאי, אמנם כנראה שבדור העקבתא דמשיחא מגזירת האמת נעדרת הרי דממילא לשקר צומח רגלים והוא עומד איתן ושולט בפרהסיה הציבורית, והעם ההולכים בחשך נעו עורים בחוצות לא ידעו לא יבינו בחשיכה יתהלכו, ונתקיים בנו נבואתו של ישעיהו [פרק ה, כ] "הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע שמים חשך לאור ואור לחשך שמים מר למתוק ומתוק למר".

ואף שהרב המחבר הוא ת"ח וצדיק כידוע, מ"מ הוא טועה ושוגה בדבר זה עד מאוד, כמו שיבואר בפנים הקונטרס, בטעויות ברורות וגלויות לעין כל רואה, וכל מבקש האמת יראה נכוחה את אשר לפניו, והמעייין ישתומם האיך נשתבש המחבר בדברים פשוטים כל כך, וע"כ שהכל הוא מכח גזירה זו של האמת נעדרת וכנ"ל.

ואל יאמר הקורא הרי מרן רשכבה"ג אור העולם ומנהיגו אביהם וליבם של ישראל אדמו"ר הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצוקללה"ה ראש ישיבת פנוביז' ראש מועצת גדולי התורה של דגל התורה, נשיא ועד הישיבות, יו"ר הנהלת החינוך העצמאי ונשיא ישיבת תפארת התלמוד, הוא שר המסכים על ספר זה ואיך יבוא יתוש קצוץ כנפים להלחם בארי הגדול אשר לשמו ולזכרו ירעדו מוסדי תבל.

הנה לזאת אשיב, הרי ידוע מש"כ מרנא בעל הקהילות יעקב זללה"ה בספרו חיי עולם אודות הסכמות לספרים עי"ש מספר שו"ת מהרש"ם סי' ס"ח וד"ל, ועוד שכנראה מלשון ההסכמה לא עיין מרן זיע"א בספר בעצמו ורק סמך על עיונו של המחבר בענינים הללו, וכיון שהוכחשה עדותו של המחבר הרי ממילא אין כאן על מי לסמוך.

ועוד אעיר תרתי, חדא כי מרן רבינו עמוד ההוראה שליט"א אמר בפה מלא כי "מעולם לא שמענו ערעור ופקפוק על ספר קול התור" [כמו שהעידו עדים נאמנים ששמעו מפיו], שהוא נגד כל דברי הרב הכותב, והן על רבינו שליט"א סמך מרן זיע"א להמשיך דרכו בהנהגת הציבור כידוע, והשנית אעירה כי חלק נכבד מן המבואר כאן מבוסס על מש"כ בספר הנפלא "אחרית כראשית" הנדפס בהסכמת מרנן ורבנן הגרמ"מ שפירא זללה"ה ויבל"ח הגר"ש אויערבאך שליט"א חברי מועצת גדה"ת ומהמקורבים ביותר למרן זיע"א, והמה ודאי ידעו עומק דעתו הקדושה ודי בזה, [גם בדברי מרן זיע"א בעצמו מבואר בכמה דברים להדיא שלא כדברי הרב המחבר "התקופה" ואכמ"ל].

והעיקר בזה שהאמת עד לעצמה, ודברי תורה דכתיב בהו אמת אין מחניפין בהם, וכבר אמר החכם [מובא בשו"ת חוות יאיר סי' ט' וסי' ר"י בשם הרבה ספרים] "אהוב סוקרטס, אהוב אפלטון, אך האמת אהובה יותר", וכע"ז מובא בהקדמת בעל המאור לספרו [בשם ר"י ו' ג'אנח] "ריב לאמת עם אפלטון, ושניהם אוהבינו, אך האמת אהובה יותר", ובמקום חילול השם אין חולקים כבוד לרב. ע"כ שנסתי מתני ונערתי חצני אנכי הצעיר באלפי ישראל, וכתבתי הקונטרס הלזה לעורר הלומדים והמעיינים אנשי אמנה ישרי לב, למען ידעו את הדרך אשר הם הולכים בה, ישוטטו הרבים ותרבה הדעת, יתבררו ויתלבנו הדברים עד עת קץ משיח בן דוד בב"א ובלע המות לנצח.

התודה והברכה לכל המסיעים והעוזרים במלאכת הקודש, הן בהמצאת הספרים, הן בהערות והארות, לכולם נשא ברכה מאלוקי ציון, יזכו יבאו וירננו יחדיו בציון הר הקדש.

פתיחה

"אבן שלמה"

הנה כנודע שורש כל נשמות ישראל רמוז בתורתנו הקדושה כמו שגילה רבינו בפרטות וכבר נזכר ברמב"ן, וכמ"ש בהקדמת פאת השלחן "והיה יודע שמות של כל בנ"א שבעולם ועניניהם היכן מרומזים בתורה שבכתב כמ"ש רבינו בביאורו לספרא דצניעותא בסופו דף כ"ג ע"א ד"ה והכלל", וע"ע מש"כ רבינו מנחם מענדל משקלוב בהקדמה לביאור הגר"א לפרקי אבות (שקלאוו תקס"ד).

ועי"ש בהקדמה לפאת השלחן שמביא מה שאמר רבינו הגר"א לתלמידיו דשורש נשמתו רמוז הוא בפסוק "אבן שלמה וצדק", וכמו שפירש בעצמו "אב"ן שלמה" ר"ת [רבינו] אליהו בן שלמה זכרו לברכה לחיי העולם הבא, וכמו שאל"ף הוא פלא ונעלם כך תורתו ג"כ נסתרת ונעלמת ולכן שמו בהעלם בר"ת, ע"כ המובא שם.

ובספר אמונה והשגחה נוסף בזה בשם רבינו שבגולה הגאון מהר"ח מוואלז'ין, דרמז זה הוא בפרשת כי תצא שהיא כנגד המאה השביעית לאלף השישי, כמו שאמר הגר"א כידוע¹ [שספר דברים נחלק לעשרה דנצבים וילך מחוברים], שבה נולד רבינו זיע"א עי"ש. ומוטל עלינו להבין מפני מה נזכר שמו של רבינו דווקא בפסוק זה.

והנראה בזה, דהנה במשלי פי"א פ"א איתא "מאזני מרמה תועבת ה' ואבן שלמה רצונו", וביאר רבינו שם וזה לשונו: "כשאדם עובר עבירה הוא נתעב לה' שנאמר 'כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה, ולכן מאזני מרמה שעושה מאזנים שיהא יכול לרמות בנ"א הוא מתועב לה'". ואבן שלמה רצונו, כי האדם שאינו עושה עול הוא אינו מתועב, אבל מכל מקום אינו מקיים רצון הקב"ה בזה, אך מי שאצלו 'אבן שלמה' כלומר שמוכר תמיד על אבן שלמה ואינו מוכר על אבן שאינה לשמה אפילו ביושר שינכה מן הדמים, שלפי היושר נראה שרשאי לעשות כן וכשאינו עושה כן זהו רצונו של הקב"ה".

והמשיך שם רבינו "ועוד מאזני מרמה תועבת ה'", הוא המקל לעצמו ומחמיר לאחרים, שזהו רשע רום, או העושה כקולי ב"ש וקולי ב"ה שהוא רשע והוא תועבת ה'. ואבן שלמה רצונו, כלומר שרצונו אינו אלא ההולך בשלימות כב"ש כקוליהון וכחומריהון, או כב"ה בקוליהון ובחומריהון, ואפילו כחומרי ב"ש וחומרי ב"ה הוא כסיל, ואין זה רצונו אלא שיעשה בשלימות" עכ"ל רבינו.

ונראה דע"כ מרומז בזה שמו של רבינו נ"ע, כי רבינו לא היה נוטה אל החומרא או אל הקולא כדרך איזה מן החכמים, אלא כל דרכו ומגמתו בעולמו לא היה אלא לעשות רצון קונו וחפץ צורו, "עבדו אליהו" וכמ"ש הגרמ"מ משקלאוו בהקדמה לפירושו לפרקי אבות "הוא ניהו עובד אלוקים", ובאבן שלמה היינו רצון הקב"ה, שקל כל הספיקות המתלדים וכן עשה, כי כל התורה הנתונה מסיני היתה ברורה לו כשמלה הלכה למעשה, כאשר שקל בשכלו שקל הקודש והכריע כל הספיקות המתלדות.

והנה האנשים בזמנינו זה השפל בהיות הספיקות מרובים וההכרעות מועטות, נוהגים לרוב כהלכות הספיקות סד"א לחומרא סד"ר לקולא, רובא, וסתמא, ופוק חזי מאי עמא דבר, ואינם מגיעים להכרעת ההלכה הברורה עצמה, וכן כיוצ"ב בעניני דעות אם רואים גנאי אחד בדבר דנים כולו לשלילה, או אם רואים דבר א' טוב הוא מציל הכל ודנים כולו לטובה, הכל לפי הנגיעות וחברת בנ"א, ורק המעיין והלומד בכתבי רבינו ותלמידיו באמת הוא ידע לומר על רע ועל טוב טוב, על מר ועל מתוק מתוק, לא יערבב בין הדבקים ולא יסלף דברי צדיקים, כי באבן שלמה הוא שוקל את דרכו דרך הקודש, ובדרך יושר הוא מהלך.

וכן בענין הזה המדובר כאן, הנה האנשים אפי' הם בעלי תורה בעיקרם דנים הם את הדבר מהגיון ליבם מטין כ"א לצד אשר מקלו יגיד לו, מסיבות ונסיבות שונות ומשונות, זה עומד מימין ומחולל, וזה עומד משמאל ומסתולל, ואין איש שם על לב לדעת האמת לאמיתה, אבל הלומד ומעיין בכתבי רבינו דברי האמת וצדק, אבן שלמה וצדק, הוא פועל מעשיו בשלימות במשקל אבן האמת, ואלוקי אמת ישיב לו גמולו הטוב באמת.

¹ וכ' באמונה והשגחה שבעוה"ר במאה הזו נתקיימו בנו הקללות דפ' כי תבוא, ויש להוסיף דמאידך נתקיים בנו גם עצם הכי תבא.

פרק א'

"חרפו עקבות משיחך"

הנה מרגלא בפומא דכולא רבנן ותלמידיהון כי דורנו זה האחרון הוא דור עקבתא דמשיחא [ובפרט האריך בזה הס"ק הח"ח זללה"ה בספרו צפית לישועה ושאר ספריו ע"ש], וכמבואר הרבה בספר התקופה בסערת אליהו שבא לברר [כמ"ש בשער הספר] ענין התקופה בעקבתא דמשיחא.

וכמה חלי ולא מרגשי אותם המצפצים ובעל המחבר הלז בדברי אדונינו הגר"א נ"ע בששה מקומות [לכה"פ] אשר מפורש יוצא מפיו הטהור [וכמה מכי"ק ממש] דדור עקבתא דמשיחא הינו בעצמו דור הפקידה לגאולה שהוא זמן תחילת קיבוץ גלויות וימות המשיח [דמשיח בן יוסף].

וזה יצא ראשונה בפ"ל על כמה אגדות² מאמר ט' ע"ד הגמ' שבת ע"ז ע"ב "מ"ט עיזי מסגי ברישא" [במהדורת הרב פלדמן עמ' נ"א והלאה] ע"ש כל הענין. ובתחילת הדברים כתב רבינו וזה לשונו: "ר' זירא אשכחיה לרב יהודה וכו', א"ל מ"ט עיזי מסגן ברישא והדר אמרי. הענין שעשו נקרא עז, כידוע בסוד 'הן עשיו אחי איש שעיר', וישראל נקראין אימרי כמ"ש 'שה פזורה ישראל', וכן 'ואתם עמי צאני צאן מרעיתי', ועשו נטל העולם הזה ויעקב העוה"ב, כמ"ש 'ויצא הראשון' גו', פ"ל ראשון בגדולתו בעוה"ז, ואח"כ יצא יעקב לירש עוה"ב. וידו אוחת בעקב עשו, פ"ל שאפילו מחלקו של עשו שהוא בעולם הזה, נטל [יעקב] בסופו, שהוא ימות המשיח, ולכן נקרא 'בעקבות משיחא', על שם וידו אוחת בעקב" עכ"ל רבינו. וכע"ז כתב רבינו בביאורו למגילת אסתר ע"ד הרמז פ"א פ"א "וידו אוחת בעקב עשו, כי אף בעוה"ז יטול יעקב בסופו והוא לימות המשיח ולכן נקרא בעקבות משיחא" ע"ש עוד כל הענין. וכ"כ בביאורו לתק"ז תיקון נ"ו דף צ"ד ע"א ד"ה באן אתר נגע ע"ש. וכן מבואר בליקוטי הגר"א אות ע' ד"ה וידו אוחת. וכן איתא עוד להדיא בביאורו הקדוש לספרא דצניעותא³ דף י' ע"ב [בדפוסים הרגילים] ד"ה וכאן, וז"ל "וזה סוד עקבות משיחא, כי עקב הוא נוקבא כמ"ש בר"מ יעקב לישנא דעוקבא דהיינו נוק' דאתמר עקיבו של אדה"ר מכה גלגל חמה, ור"ל בימות המשיח שאז וידו אוחת בעקב עשו סוף העוה"ז וכו', והן הן הדברים דדור עקבתא דמשיחא שהמלכות תהפך למינות, הוא זמן ימות המשיח שאין בהם שיעבוד מלכויות. והיינו כדברי רבינו הידועים בענין ימות המשיח בפלוגתא דרב ושמואל דלא פליגי, וחד מיירי בימות משיח בן יוסף וחד בימות משיח בן דוד, עיין בדבריו הנפלאים בספר אמרי נועם ובקצרה בביאורי אגדות למסכת ברכות, וימות משיח בן יוסף אינם אלא דליכא שיעבוד מלכויות על ישראל, אף שלא נתקיימו עדיין כל שאר יעודי הנביאים אשר אנו מצפים להם בכליון עינינו, ומתפללים עליהם תדיר.

ובאמת ששורש הדברים מפורש כבר בגמרא סנהדרין צ"ח ע"א וזה לשון הגמרא: "אמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה שנאמר [יחזקאל ל"ו] ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל וגו', רבי אלעזר אומר אף מזה שנאמר [זכריה ח'] כי לפני הימים (האלה) [ההם] שכר האדם לא נהיה ושכר הבהמה איננה וליוצא ולבא אין שלום מן הצר, מאי ליוצא ולבא אין שלום מן הצר, רב אמר אף תלמידי חכמים שכתוב בהם שלום דכתיב [תהלים קי"ט] שלום רב לאהבי תורתך אין שלום מפני צר" עכ"ל הגמ'. הרי מבואר להדיא בדברי הגמ', דאותו הזמן שיהיה קיבוץ גלויות [כמבואר בגמ' במגילה שאותו הזמן של "ואתם הרי ישראל" הוא קיבוץ גלויות], הנקרא קץ מגולה, הוא הוא אותו הזמן שלתלמידי חכמים אוהבי תורתך אין שלום מפני צר, והיינו כמו שנתבאר בכתבי רבינו בכמה מקומות, שבסוף הגלות יהיו ת"ח תחת שלטון הערב רב שונאי תורה ולומדיה, וזהו הגלות הקשה מכל הגלויות, אך זה בד בבד עם אותו הזמן הנקרא קץ מגולה וקיבוץ גלויות.

אלא שבאמת הדברים צריכים ביאור רב, איך זה הזמן הוא גם גלות הקשה מכל הגלויות מחד, וגם קץ מגולה וקיבוץ גלויות מאידך, אך מ"מ נאמנים עלינו רבותינו שכך הם הדברים, ואי"ה יבואר היטב בפרק הבא בסיעתא דשמיא.

² נדפס מכי"ק לראשונה ע"י בני רבינו הגר"א בוויילנא שנת ישרי"ם בהסכמת שני בתי דינים דוויילנא והמ"צ שחתמו "ידוע לנו שזהו כ"י קדשו של הגאון החסיד האמיתי קדוש ישראל מ"ו אליהו זללה"ה מוויילנא" ע"כ - וכל גם זה זיוף??

³ נדפס מכי"ק בשנת תקפ"א ע"י הגאון מהרי"ם נכד רבינו עם הקדמה נוראה ממרנא רבינו חיים מוואלז'ין זללה"ה. - כנ"ל.

פרק ב'

"ישם רגלי כאילות"

הנה נתבארו הדברים המפורשים בגמ' ובדברי רבינו הגר"א זיע"א כי התקופה שלפני בא משיח בן דוד תהיה מחד תקופה של התנוצצות הגאולה, ונפרק מעלינו עול שיעבוד מלכויות, ויקבצו הרבה מאחינו בני ישראל מהגלויות לארצינו הקדושה, אמנם מאידך זוהי תקופת עקבתא דמשיחא שליוצא ולבא אין שלום, המלכות תהפך למינות ובית הועד נהפך לזנות והאמת נעדרת.

ושומה עלינו לבאר הך מילתא מהו החזיון הנורא הזה הגורם כ"כ טשטוש לרבים מאחב"י שתומ"צ, אשר מוקשים עליהם הדברים איך ישמשו אור וחשך בעירבוביה, גלות וימות המשיח, עקבתא דמשיחא והמלכות תהפך למינות.

אך באמת כל הדברים האלו הודיענו רבותינו ז"ל בתורתנו הקדושה, דהנה איתא בתלמוד ירושלמי יומא פ"ג [דף מ' ע"א] "רבי חייא רובא ורבי שמעון בן חלפתא הוו מהלכין בהדא בקעת ארבל בקריצתה ראו אילת השחר שבקע אורה, אמר רבי חייא רובה לרבי שמעון בן חלפתא בר ר' כח היא גאולתן של ישראל בתחילה קימעה קימעה, כל שהיא הולכת היא הולכת ומאיר, מאי טעמא כי אשב בחושך ה' אור לי, כך בתחילה ומרדכי יושב בשער המלך, ואחר כך וישב מרדכי אל שער המלך, ואחר כך ויקח המן את הלבוש ואת הסוס וגו', ואח' כך ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות, ואחר כך ליהודים היתה אורה ושמחה".

וכ"ה בשיר השירים רבה פרשה ו א [י] "מי זאת הנשקפה כמו שחר, דלמה רבי חייא ור' שמעון בר חלפתא הוון מהלכין בהדא בקעת ארבל בקריצתה, וראו אילת השחר שבקעה אורה, א"ל ר' חייא רבה לר' שמעון בר חלפתא כך תהיה גאולתן של ישראל מצפצפת דכתיב (מיכה ז) כי אשב בחושך ה' אור לי, בתחלה היא באה קימעה קימעה, ואחר כך היא מנצנצת ובאה, ואח"כ פרה ורבה, ואח"כ מרטבת והולכת, כך בתחלה בימים ההם ומרדכי יושב בשער המלך ואח"כ ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות, ואחר כך ליהודים היתה אורה ושמחה וגו'". ומבואר שנמשלה הגאולה לאילת השחר.

אמנם מאידך מצאנו במדרש תהלים מזמור כב [ד] "דבר אחר למנצח על אילת השחר. זהו שאמר הכתוב אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי (גם) כי אשב בחושך ה' אור לי (מיכה ז ח), אמר דוד למנצח למי שמקפץ כאיל, ומאיר לעולם בשעת חשיכה, אימתי הוא מאיר, בלילה, אף על פי שהוא לילה יש לי אור הירח והכוכבים והמזלות, ואימתי הוא חשך, בעלות השחר הלבנה נכנסה, והכוכבים נכנסין, והמזלות הולכין להם, אותה שעה אין חשך גדול ממנו, ואותה שעה הקב"ה עונה לעולם ומלואו, ומעלה את השחר מתוך החשך, ומאיר לעולם". ועי"ש בהמשך שהובא המעשה הנ"ל בבקעת ארבל.

וכן בזהר חדש פרשת בראשית דף יא ע"ב "עד דהוו אזלי חמו דקדרא שחרא והדר נהורא א"ר חזקי' לרבי יוסי תא ואחזי לך דכך היא גאולתן של ישראל בעידנא דינהר להון שמשא דגאולתא יתי להון עקא בתר עקא וקדרותא בתר קדרותא. עד דאינון בה ינהר עליהון נהורא דקב"ה שנאמר כשחר נכון מוצאו [הושע ו'] וכתוב וזרח לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה [מלאכי ג] ובזמנא ההיא מלחמות יתעוררו בעולם גוי בגוי ועיר בעיר וצרות רבות יתחדשו על שונאיהם של ישראל עד שיקדו פניהם כשולי קדרה ואח"כ יתגלה עליהן גאולתן מתוך שאגת לחצם ודחקם. וזהו שאמר דוד המלך ע"ה למנצח על אילת השחר. אילת השחר. אילת הבוקר הוה ליה למימר אלא על אילת וחוזק דשחרותא דישראל כד"א כגבר אין איל. בההיא שעת' יזעקון בני ישראל אלי אלי למה עזבתני מגו עקתהון, לבתר מה כתיב פתחת שקי ותאזרני שמחה".

ומבואר דבאילת השחר הוא זמן חושך גדול כי גם הירח והכוכבים [יתכן דמרמז על גדולי ישראל מנהיגי העם בגלות עד דור עקבתא דמשיחא שהמלכות תהפך למינות והערב רב הם מנהיגי ישראל כמ"ש רבינו בכ"מ] מתכסים והולכים, וחוזק שחרות על ישראל, [כמו שהיה בימי מרדכי אחר שישב בשער המלך], "ומאז באתי לדבר בשמך הרע לעם הזה" [שמות ה' כ"ג], ואז יבקע כשחר אורך וקמעה קמעה מנצנצת גאולתן של ישראל, קרני אור עולין במזרח מתוך החשיכה [יר' ריש ברכות ואמרי נעם שם], הקב"ה עונה לעולמו ומעלה את השחר מתוך השחרות, למנצח על איילת השחר.

הוספה: וראה עוד בפ' לחבקוק פ"ג ט"ז ובתיקוני זוהר חדש ל"ז ע"א דמבואר דזמן משיח בן יוסף נקרא עת צרה עי"ש ואכמ"ל.

פרק ג'

"יקם סערה לדממה"

ועתה נשוב על דברי הספר הנזכר "התקופה בסערת אליהו" במאמר ג' שבהם עיקר דבריו הנוגעים לעניינינו.

וכה דבריו: "מרגלא בפומייהו של המון העם אשר חדרה כבר גם לתוך כתלי ביהמ"ד, וגם מצאה לה קן שם כי מתראה היום האתחלתא דגאולה כי הרי מתקיים לעינינו קיבוץ גלויות, אחינו בנ"י המפוזרים בארבע כנפות הארץ חוזרים לחזר הורתם כאן באה"ק וכי מלתא זוטרתא היא. נבאר עומק השיבוש בפתגם זה". וכן בהמשך באות ה' "נמצא דחזרתם של אחינו בנ"י כהיום לאה"ק אין ענינו כלל מהלך השייך לקיבוץ גלויות".

והנה שחוק עשה לנו הרב המחבר בדבריו, בהפכו את כל דברי הנביאים ללעג וקלס, כביכול נבואותיהם מתקיימות אבל אין זה ברכה אלא קללה, כלומר מה שניבא הנביא "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם וגו'" הוא קללה, "הביאי בניך מרחוק ובנותיך מקצה הארץ" הוא קללה, ועוד רבים כיוצא, אין כל זה אלא דברי הואי, ולא כן איתא בגמ' [סנהדרין צ"ח ע"א] "ואמר רב אבא אין לך קץ מגולה יותר מזה שנאמר ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל", ועי' בספר אחרית כראשית [ח"ב ס"ט] שביאר עפ"י ד"הגר"א [בביא"ג בכורות ח' ע"ב] דהיינו קץ מגולה אפי' לאומות העולם, והוא בחינת שנה החמישית שהוא "שבע גדול ואוכלין ושותין ותורה חוזרת על לומדיה", וזה קודם קולות ומלחמות וכן דוד בא עי"ש.

והמחבר הזה בספרו מאמר ד' הודה במקצת כי באמת "ואתם הרי ישראל גו'" הוא ביטול חלק מקללות הגלות, אבל החליט כי הכונה שהוא עדיין בתוך זמן הגלות ורק אות על הגאולה שתבוא, ומסכים שבתקופת האות הנקרא "קץ המגולה" יהא קיבוץ והתיישבות מאחינו בנ"י בארץ ישראל, והוא הזמן שבו אנו נמצאים, אבל המחבר אינו מסכים לקרוא לזה בשם המפורש "קיבוץ גלויות" למרות שהגמ' בסנהדרין ובמגילה קוראה לזמן זה להדיא "קיבוץ גלויות".... כמה סמיות עינים יש כאן. [ואם היה בא נביא לפני שבעים שנה ומנבא שבעוד כך וכל שנים יהיו באה"ק כששה מליון בני אברהם יצחק ויעקב ומתוכם למעלה ממליון שומרי תורה ומצוות, הרי היינו מקבלים אותו עתה כנביא אמת בראותינו כי אכן נבואתו התקיימה, ומדוע בראותינו את נבואות ישעיה וירמי' מתקיימות בימינו לעינינו לא נאמין].

ומשענת הקנה הרצון אשר נשען עליו הוא סברתו שמצא מהגיון ליבו שגדר תקופה זו היא "שעה שמשחקת לרשע" [לשון שלא נמצא בכתבי רבינו בשום מקום אודות תקופת עקבתא דמשיחא⁴, והכל מהגיון לב הרב הכותב], והיות ושחוק הרשע צריך להיות לדעתו בלא שיעבוד מלכויות כי אחרת זה חיסרון בשחוק, ע"כ צריך שיהיה דווקא בארץ הקודש שם אין שליטה לאהו"ע, וע"כ הביאנו הקב"ה לארצינו הקדושה כדי שישחק הרשע בקול גדול רח"ל.

ובאמת הדברים הללו מביאים לידי גיחוך, וכי קודם זמן הגאולה אין שליטה לאהו"ע על אה"ק, הרי באו פריצים וחיללוה, וכן וכי יד ה' תקצר לתת לרשע שלטון בארץ אחרת שאינה ארץ קדשינו, להטעות את עמו ישראל כביכול מקיים הוא את נבואתו, והדברים מכאיבים כל לב מרגיש.

וכל זה גרם לו כי לא יכל להבין אין יהא גם גלות ביד הערב רב מחד, וגם קיבוץ גלויות וזמן פקידה מאידך, אבל כבר ביארנו הדברים לעיל פרק א' ופרק ב', כי זמן אילת השחר הוא אור וחשך משמשים בעירבוביה, וכמו שהודיענו כל זאת קורא הדורות מראש בתורתו הקדושה. [אמנם עכ"ז לא ידעתי איך סגר עינו וליבו מדברי רבינו המפורשים הנ"ל, ולא מסתברא דאישתמיטא מיניה כל הני, ויש ליישב ואכ"מ].

⁴ מסתמא כונתו להאמור בביאורי אגדות לרבינו ברכות ז' ע"ב [אות ל"ד] רשע שהשעה משחק לו היא שחוק הטחול [עי' ברכות ס"א ע"ב טחול שחוק] אימא דערב רב והוא הלילה לכן השעה משחקת לו וכו' עי"ש [ומקור הדברים הוא בתק"ז דף נ"ט ע"א וע"ב עי"ש בביאור רבינו והאריך בזה הגרי"א ח' בביא"ג שלו בכ"מ עי"ש], אך מה ענין זה לזה.

פרק ד'

"וקולו נשמע"

הנה המחבר יצא קיצפו וכלה זעמו בספר "קול התור" [אשר לפי המיוחס את עקרי הדברים שם יסדו הגאון רבי הלל משקלוב זללה"ה תלמיד רבינו הגאון נ"ע ובנו רבי משה מגיד - דורש לציון], וכל כך למה כי נתבאר שם הדברים האמורים להדיא בכתבי רבינו מה שגילה הקב"ה סודו לעבדיו כי תחילת התנוצצות הגאולה תהיה באיתערותא דלתתא וברשיון האומות כמו שהיה בימי כורש, וכאשר ראינו בעינינו וזכינו לכל זאת בחמלת ה' על עמו ונחלתו, עם היות הדבר כרוך מראש עם מה שהמלכות תהפך למינות וכו' עד שיש מן האמוראים שאמר ע"ז ייתי ולא אחמיניה, אבל בכל זאת אנו מתפללים בכל דור ודור והביאנו לציון עירך, וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ, וכמו שביארנו הדברים לעיל.

ועיקר הך מילתא שתהא פקידה כמו בזמן כורש קודם בא משיח בן דוד אם לא זכו הוא מפורש בדברי רבינו נ"ע בתיקוני זוהר חדש דף כ"ז ע"א ד"ה וימין מקרבת וזה לשונו שם: "בתחילה יתער בשמאלא שמאלו תחת לראשי, והוא יהיה פקידה כמו שהיה בבית שני בימי כורש, וכו' עי"ש כל הענין, וכ"כ גם הקדוש הרמח"ל כמובא בספר אחרית כראשית בכ"מ עי"ש.

וע"ע בפ' המיוחס לרמב"ן בשה"ש [והוא לא' מגדולי הראש' עי"ש במבוא] שאמנם דרך בדרך אחרת קצת אבל בתו"ד שם [פ"ח פסוק י"ג] כתב שהגאולה תהיה ברשיון האומות ובעזרתם וכמ"ש והביאו את כל אחיכם וגו', וראה שם עוד שהגאולה לא תהיה בפעם אחת אלא תתברר ותתלבן, כמו שמצינו בבית שני שהיה זמן בין הפקידה לבנין הבית, [והובא בעמק דבר לנצי"ב דברים ל'], וע"ע בפ' הרד"ק לתהילים קמ"ו, וכ"כ החפץ חיים בספרו, וכן נדפס בשם מרנא הגאון מהרי"ל דיסקין בירחון הפלס [האנטי ציוני] שנת תרס"ד עמ' 435 "לא זכו כבר אנשא" - היינו אתחלתא דגאולה ברשיון הממשלות" עי"ש, וכמו שזכינו לזה בזמנינו בעזהשי"ת. וע"ע בספר אפיקי יהודה [לבעל מי נפתח מרואי פני הגר"א] דף ק"ט ע"א שבגאולה העתידה תהי' ע"ד מנהג הטבעי לא נס עי"ש.

וענין מה שמבואר שם שהכל צריך לבוא באיתערותא דלתתא, הנה הרי זה היה ידוע אצל כל תלמידי רבינו הגר"א שעלו לאה"ק [וצריך להעיר שרוב תלמידי רבינו הידועים לנו (וחיו בזמן עליית ראשוני התלמידים בשנת תקס"ח) עלו לאה"ק במס"נ למרות רוב הצרות והרדיפות והמחלות שהיו באותו זמן וכל המקודש מחבירו חרב מחבירו, ה"ה רבינו מ"מ משקלוב, רבי שלמה מטולשין, רבי סעדיה [שכתב את מנהגי רבינו שבספר מעשה רב והיה שליחו לענין הידוע], רבי ישראל משקלוב, רבי הלל ריבלין משקלוב בעל קול התור, ר' חיים כ"ץ מ"ץ דוילנא הנזכר בספר מע"ר, רצ"ה מסמיאטיץ, ועוד רבים⁵], אשר לולי ציווי ברור מרבינו הקדוש על זה לא היו יכולים לעמוד בכל יסורי ארץ ישראל, והיה ידוע להם במסורה כמו שמסרו לבניהם אחריהם כי במעשיהם הללו מתנוצץ רוח ממרום להשיב ישראל על אדמתם.

ודבר זה מפורש גם בשאר מקומות [זולת ספר קול התור] עיין מכתבו של הגאון רבי ישראל משקלוב בעמ"ס פאת השלחן הנדפס גם בספר אגרות א"י [ע' 348] שכתב "כי כל הדברים צריכים התעוררות תחילה מלמטה", וראה שם ע' 332 כי שכחת הארץ גורמת חו"ש אריכות הגלות, ואכמ"ל בזה. ויותר מזה מפורש במכתב תלמידי הגר"א הנדפס בספר מגנזי ירושלים תר"ץ ע' ג' "כי עת לחננה לרצות אבניה ואת עפרה יחוננו, ובהתעוררותא דלתתא תליא מילתא לעורר איתערותא דלעילא, עי"ש עוד וע"ע בספר השיבה לירושלים ע' 28 ואכמ"ל.

וכ"כ הגר"ש מסלאנט במכתבו שעליית תלמידי הגר"א היתה הנחת אבן הפינה לקיבוץ גלויות, כמו שזכינו לראות בעינינו בס"ד, ובמהרה בימינו נזכה ונראה אור חדש על ציון בבנין בית הבחירה בהר בית ה' בראש ההרים אכ"ר.

⁵ וע"ע בהקדמת ספר שערי צדק להג' בעל חיי אדם שמבואר שם שכ"א היה צריך אישור מיוחד לזה והרב ח"א שם מתפלל שיזכה ויקבל ג"כ אישור השלטונות וכנראה לא זכה, [והיה שד"ר לא"י בארצות אירופה] וממילא אין לתמוה על מיעוט מתלמידי רבינו שלא עלו [כמו שתמה בספר תשובות ונהגות כרך ד'], שכנראה לא קבלו אישור לזה וכיוצ"ב. [לבד רבינו שבגולה מוהר"ח שנשאר כדי להקים דת על תילה וליסד מקום תורה ולא גרע מעזרא שלא עלה עד פטירת ברוך בן נריה, וממקומו פעל והפעיל כל הנדו"ג לטובת הישוב כידוע וכמו שהעיד ר"א נאמן (מצוטט בספר השיבה לירושלים) תחילת ההתעוררות לעליה היתה ע"י רבינו מוהר"ח בשנת תק"ס. וכל העליה וההתייבות היתה ע"פ הוראותיו והזרכתו, וכ"כ מרן הגר"ש מסלאנט במכתבו וכ"מ באגרות א"י הנ"ל ע' 341 עי"ש, ושלא כמו שראיתי למי שכתב ואכ"מ].

פרק ה'

"מודים דרבנן היינו שבחייהו"

אחר כתבי כל הדברים הנ"ל מצאתי ספר אחד הנקרא "תשובת ישראל" (הנדפס בעיר מודיעין עילית ת"ו בשנת תשס"ו לפ"ק) ובו חילופי מכתבים עם הרב בעל "התקופה", ובסופו (עמ' קפ"ז) נמצא מאמר ממנו הנקוב בשמו 'בינו שנות דור ודור', והנה כאשר עיינתי בו ראיתי והנה חוזר בו הרב המחבר מכל דבריו אשר כתב בספר 'התקופה בסערת אליהו', וזה לשונו מש"כ במאמר הנ"ל שם [ואם כי הלשון (במקורו) אינו מדויק מ"מ העתקנוהו] אות באות:

"....ענין זה היה כנראה במלחה"ע הראשונה שידוע [?] שהיהודים סבלו אז יותר מהכל, ומיד אח"כ בתרפ"א הכריז עשיו שיהודים יש להם רשות לחזור לא"י ולייסד בית [לאומי] שם, שהח"ח כינה את זה [ר"ל את הצרת בלפור הנ"ל] שזאת פקידה מן השמים כימי כורש⁶, וכח הקיבוץ של יוסף מתחיל להתנוצץ, כי ע"י שהתמעט הכף חובה ע"י יסורי אותה מלחמה ניתן מקום לכף זכות לפתח שיעור מסויים בכח הקיבוץ. אחרי מלחה"ע השני' שהיסורים היו בציור שלא היו בכל הגלות שבפשוטו התמעט מאוד מאוד משקל החובות, והגדולים ז"ל חיוו דעתם שהיו מחבלי משיח, ה' זה הפתיחה לאפשר לקו הזכות לפתוח חזרת בני"ח מחו"ל לא"י לגמרי, רק היות ולא היה תשובה עדיין ע"כ לא הספיק לגמור החזרה, רק כפי שיעור מיתב ב"י כך בזה לעומת זה התנוצץ כאן ממשלת עמלק הנ"ל, והשלב האחרון הוא ביטול ממשלה זו ואז תגמר החזרה". עכ"ל הספר הנ"ל.

[ויש להאריך בפרטי הדברים מה שיש להעיר על דבריו, אלא שאין כאן המקום להאריך בזה ועוד חזון למועד בעז"ה].

ומ"מ הרי עיקר הדברים כאן הוא להדיא שלא כדברי המחבר בספר "התקופה" הנ"ל שכתב בזה"ל "נמצא דחזרתם של אחינו בני" כהיום לאה"ק אין ענינו כלל מהלך השייך לקיבוץ גלויות", אלא בהפך הגמור שאדרכא זהו הקיבוץ גלויות שנעשה בימות משיח בן יוסף, אלא שעדיין לא נגמר עד שמלכות הרשעה מהרה תכלם ותשמידם בב"א.

וכן ראיתי עוד ספר שחיבר הרב המחבר הנ"ל הנדמ"ח ונקרא בשם 'בסוד ישרים', ובסופו נמצא קונטרס מאמרים בענין השעה, ומבאר שם כל הענין דעתה אנו בשלב חזרת ישראל לארצם ע"ש, וגם זה הרי הוא נגד כל האמור בספרו הלזה 'התקופה'. וא"כ ע"כ צריך לומר כדי שלא לשוייה להרב הנ"ל בעינינו כמתעתע, שהדר ביה מהנ"ל ונחה עליו רוח חכמה, [וכנראה שהוסיף עיון בכתבי רבינו וראה את אשר נראה לעין כל וכמבואר]

וכתב שם עוד בספר 'בסוד ישרים' בשם כתבי הגר"א דעיקר הסכנה הוא חיבור ישמעאל לעשיו ע"י הערב רב, ולא ציין המקור לזה בכתבי הגר"א, ולענ"ד לא מצאתי דברים אלו זולת בספר קול התור [עיקר הדבר דחיבור עשיו וישמעאל מבואר בביאור ספד"צ פ"ד באורך ע"ש, אך לא נזכר שם ענין הערב רב זולת בספר קול התור].

אלא שתמיהני על הרב המחבר שלא הודה ולא בוש ואיך התיר להדפיס הקונטרס "התקופה" עתה שוב, אחר שכבר חזר בו מעיקרי דבריו שם כמו שהראנו במוחש, ולמדתי עליו זכות באשר נסתמו עיניו ל"ע ולא ידע את אשר נעשה, ועדיין צ"ע.

⁶ דרך אגב חוגי הקנאים כסאטמאר ומונקאטש שאינם אמונים ע"ד גדולי התורה כינו את הצהרת בלפור "בעל פעור".....

פרק ו' "עלו ורשו"

עוד זאת אוסיף אעירה כי בעוה"ר עקב המלחמה שהנהיגו גדולי ישראל זללה"ה בתנועה הציונית הכפרנית וממשלות השמד והרשע, ונלחמו להעמיד הדת על תילה ולגדור פרצות הערב רב, הך מילתא גרמה בעקיפין לכך דמצוות ישוב ארץ ישראל וחין ערך קדושת שממות ארצינו נחלת אבותינו ארץ אשר עיני ה' בה, נזדלזל בעיני ההמון הריקים מכל דעה, ונמשכים אחר הנערים המנוערים הבלברים היוצאים בקולמסיהם כהדין תינוקות של ביתר ודוקרים בעיטיהם בלא לב להבחין ואם אין דעת הבדלה מנין.

[עד שראיתי לא' מן השוטים המפורסמים שכתב דישוב א"י היא כמצבה שהיתה אהובה בימי האבות ושנואה עתה שעשאוה עכו"ם חק להם רח"ל עפ"ל, גדולה שנאה שמקלקלת את השורה, כמה טפשות יש כאן, ולמאן דלאו בר הכי אבאר מילתא דפשיטא לכל בר ביה רב דחד שעתא שהרי מצבה לא ציווה עליה הבורא מעולם ולא היתה אלא בהתנדבות לב האבות הקדושים ובדבר כזה שייך הך מילתא דכיון שעשאוה לחק להם [ועי' במש"ח דאחר שעשאה יעקב עשאוה עכו"ם לחק והארכנו בזה במק"א], וכן מצינו לרבינו שביטל מנהג המובא ברמ"א של שטיחת עשבים בחג השבועות [כמובא בחי"א ובמע"ר עי' בביאורינו למע"ר משכב"ז] ג"כ שאינו שום מצוה אלא מנהג בעלמא, אבל מזבחות אע"ג שעשו העכו"ם מזבחותיהם מעל כל גבעה ותחת כל עץ רענן אעפ"כ המשיכו לעשות מזבחות בציווי הבורא ית"ש שאין לנו להרהר אחריה אלא לעשות רצונו בלבב שלם, וה"נ מצוות ישוב ארץ ישראל לא תשתנה ולא תעקר משום שוטים שבעולם שקלקלו, צדיקים ילכו במ וחסידים יכשלו במ, וזאת התורה לא תהא מוחלפת].

וע"כ נחזור על הנגלות והמפורסמות אשר מרוב הפרסום העלם מצוי.

הנה מצות ישוב ארץ ישראל נוהגת בכל מקום ובכל זמן וכמ"ש הרמב"ן בסה"מ במצות הנוספות מצוה ד' וכ"כ רוב הראשונים [הרשב"ש סי' ב' בשם אביו (זוהר הרקיע ע"ו תשב"ץ ח"ג רפ"ח), ריב"ש סי' ק"א, וכ"כ המבי"ט ח"א רמ"ה ובנו מהרי"ט יו"ד כ"ח והחרדים פנ"ז סט"ו עי"ש דבריו הנמרצים ועוד הרבה, וכן הוכרעה ההלכה עי' בספר פאת השלחן סי' א' ס"ק י"ד ובשערי צדק לבעל החי"א ובאגרות חזו"א, והאריך בזה בקונטרס ישוב א"י, ועוד הביא שם דברי הרמב"ן בחי' לשבת דף ק"ל דדוקא מצות ישוב א"י דוחה שבת באמירה לנכרי שבות, כמבואר בגמ' [ונפסק להלכה בשו"ע], משום שהיא מצוה ותועלת לכל ישראל עי"ש.

ונביא כאן ב' מאמרי חכז"ל בגודל מעלת מצוה זו [ואי"ז אלא מעט מזעיר]:

א. ספרי דברים פיסקא פ' "מעשה ברבי יהודה בן בתירה ורבי מתיא בן חרש ורבי חנניה בן אחי רבי יהושע ורבי יונתן שהיו יוצאים חוצה לארץ והגיעו לפלטום וזכרו את ארץ ישראל זקפו עיניהם וזלגו דמעותיהם וקרעו בגדיהם וקראו את המקרא הזה וירשתם אותה וישבתם בה ושמרתם לעשות את כל החקים האלה אמרו וישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצות שבתורה. מעשה ברבי אלעזר בן שמוע ורבי יוחנן הסנדלר שהיו הולכים לנציבים אצל רבי יהודה בן בתירה ללמוד ממנו תורה והגיעו לצייזון וזכרו את ארץ ישראל זקפו עיניהם וזלגו דמעותיהם וקרעו בגדיהם וקראו את המקרא הזה וירשתם אותה וישבתם בה ושמרתם לעשות את כל החוקים האלה ואת המשפטים אמרו וישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצות שבתורה חזרו ובאו להם לארץ ישראל".

ב. כתובות ק"י ע"ב "ת"ר לעולם ידור אדם בא"י אפי' בעיר שרובה עובדי כוכבים, ואל ידור בחו"ל ואפילו בעיר שרובה ישראל, שכל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה, וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה, שנא' לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים, וכל שאינו דר בארץ אין לו אלוה, אלא לומר לך כל הדר בחו"ל כאילו עובד עבודת כוכבים; וכן בדוד הוא אומר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלהים אחרים". ונפסק להלכה ברמב"ם הל' מלכים פ"ה הי"ב עי"ש.

עוד יש להעיר מה שנפרץ ע"י ההמון לצאת לחו"ל לטייל נגד דינא דגמרא במו"ק דף י"ד ע"א לפי' הרי"ף שם, הנפסק בשו"ע הלכות חוה"מ סי' תקל"א, ומקלם יגיד להם ולכמה דמתקרי 'רבנים', וג"ז הוא מהסיבה הנ"ל, וגם לצאת לקברי צדיקים פשוט דאין שום התר [ודלא כמ"ש בכמה ספרים], ואבחר לנפשי להשתפך עלי קברות אבותייך, ואפי' להשתטח על קבר רבינו הגאון נ"ע ודאי לא ניח"ל בזה, וכבר נודע המעשה בהרב המחבר התקופה דשקיל למטרפסיה ודי בזה.

"דבר ה' ביד עבדו אליהו"

הנה פרק זה היה מן הראוי שלא יכתב כלל, וכמו שכתב הגאון ר' יואל קלופט זצ"ל [בהקדמה לפי' רבינו למשלי] מה שהיה נהוג בדורות קודמים, [ועי' הקד' הרמ"מ למשלי בענין זה "האמת עד לעצמו והוא אינו צריך סעד כו' עי"ש"], אך בדורינו זה בעומק שפלותו ופחיתותו גם הדברים הפשוטים והברורים הללו טעונים חזרה ושינון, והעמדת האמת על תילה. ונציין בזה מספר עובדות קצרות אשר כמובן אינן ממצות ולא כלום מאשר היה אמור להכתב, אך יכלה הדיו והזמן והם לא יכלו, ע"כ נסתפק בזאת, וה' יכפר בעד.

א. "מעודו לא הסתכל חוץ לד"א, ולא הלך ד"א בלא תורה ובלא תפילין, ולא שח שיחה בטילה מימיו, ונתן נפשו על כל דבר ודקדוק מן התורה, ולא זו עינו וליבו מלהגות ולעיין בתורה יומם וליל כל ימי חייו, עד שנתנה לו התורה מתנה ונחליאל, ונעשה כמעין המגבר" כו' (הקדמת הגאון רבינו מנחם מענדל משקלאוו זלה"ה לפירוש הגר"א לפרקי אבות עי"ש עוד)

ב. "וכל התורה כולה היתה ברורה לו כשמלה" (הק' הגרמ"מ הנ"ל). "אמר [רבינו] כי ב"ה כל התורה כולה הנתונה מסיני ידעה לתכליתה, וכל הנביאים והמסורות והמשניות ותורה שבע"פ האיך גנוזים בה [בתורה שבכתב], ולא נשאר לו שום ספק באיזה הלכה וסוגיא בכל התורה לעת זקנותו, וידע כל תושבע"פ וכל הפוסקים עד האחרונים שעל השו"ע, וכו' ובנסתרות כל אשר יש בידינו כו' גמרם וידעם לתכליתם" (הקדמת הגאון ר' ישראל משקלאוו זלה"ה לספר פאת השלחן עי"ש עוד).

ג. "וקצת מן הקצת מקצות דרכי תורתו יעידו עליו חיבוריו הקדושים הרבה אין קץ, על כל התורה בנגלה ובנסתר וכו', ואף גם אם יזכו הדור שיתפשטו כל חיבוריו הקדושים אפס מקצת מן המקצת מקצה תורתו וחכמתו תראו וכולם לא תראו ולא תוכלו לשערך אך תדעו ותאמינו כי אין חקר לתבונתו וחכמתו ודעתו הרחבה מיני ים וכערך טיפה נגד ים הגדול כן ערך חיבוריו נגד חכמתו המרובה. ואם אלף שנים יחיה האדם לא יספיק לכתוב כל חכמתו שנתגלה לו כמעין נובע ממש" (הקדמת הגר"ח לספר תקלין חדתין)

ד. "וכמה יגיעות יגע זה האדם הגדול בענקים, לא יאומן כי יסופר, עד שהוציא כל ענין לאור ברור לאמיתו מוצאיו ומבואיו, אף כי היו ידיו רב לו ברוחב שכלו ועומק בינתו המלאה דעת מכמה דורות שלפניו, עכ"ז לא הי' סמוך ליבו הטהור בזה עד אשר שקלו במאזני שכלו הקודש כמה מאות פעמים וביגיעה נוראה, ולא אכל ולא שתה כמה ימים ולילות ותדד שנתו מעיניו עד כי חשך משחור תארו, ונתן נפשו עליו, עד אשר האיר ה' עיניו לבא עד קצת תבונתו, וכרגע קרן אור פניו הטהור מחדוותא ונהירו דאורייתא".

ה. ועי"ש עוד על הגילויים שהיה לרבינו הגר"א מיעקב אביו ואליהו הנביא ועוד גילויים נוראים בהקיץ ובחלום עי"ש. וכתב ע"ז "ובאמת כי לא נפלאות בעיני כל מעשיו ועניניו הנפלאים וגילוייו הנוראים, לפי אשר נפשי יודעת ועיני ראו שכל המ"ח דברים שהתוה"ק נקנית בהם כולם נתקיימו ברבינו הגדול הקדוש נ"ע, ועסקו בתורה לשמה בכל כוחו, בקדושה גדולה שבקדושות וטהרה נפלאה שבטהרות, ולא הניח דבר קטן ודבר גדול תלמוד בבלי וירושלמי ומכילתא ספרא וספרי תוספתות וכל המדרשים, וזה"ק ותיקונים מעשה בראשית ומעשה מרכבה וספר יצירה, וכל דברי קדשם של המקובלים הראשו' וכתבי האריז"ל, על כולם יגע יגיעות רבות נוראות לא ישוער לפלש דבריהם ולהעמיק בהם עמקות נורא, ולהגיה אורות מאופל השיבושים, וכו' וכל משנתו היתה סדורה לו ערוכה ושמורה והכל כוחו עבדה ושמרה, ונתן נפשו ממש על כל דבר ודקדוק מן התורה, וחוץ לד"א לא הסתכל מעודו, וגודל פרישותו מכל עניני העולם היה להפליא כו' אשר כמעט לא טעם טעם שינה מיום עומדו על דעתו הקדושה, עד אשר נתנה לו התורה במתנה ונעשו כליותיו כשתי מעינות נובעים מקור חכמה, והיו מתגברים והולכים מיום ליום ומשעה לשעה, ונוסף עליהם שפלות דעתו ונמיכת רוחו וענותנותו הנוראה" וע"ש שם דברים נוראים.

ו. "כי הגאון החסיד האמיתי מוהר"ח מוולאז'ין ז"ל רוב אנשי דורינו זה זוכרים אותו וגם במדינות הרחוקות נשמע שמו לשם תהילה ותפארת, וכו' עוד היה חכם גדול לכלכל דבריו במשפט לבלי להפליג ולגזם בדבר מן הדברים, ושלא לומר דבר מאומדן דעת ומדת חכמים היתה בו על מה שלא ראה היה אומר לא ראיתי ומה שלא שמע לא שמעתי, וזה דבר מפורסם לכל המון ישראל שבדור הזה למגדול ועד קטן וכו', וכל חללי דעלמא וחמודות תבל לא הטה אותם לגזם ולכזב ולשנות בדבורם אפי' כמלא נימא" (ספר מגן וצינה להגאון רי"א חבר לענין עדות הגר"ח על רבינו הגר"א).

הוספה: בענין מלחמת משיח ב"י במלכות עשו

באדרת אליהו דברים ל"ג אופן ב' פסוק י"ז בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו גו'. כתב רבינו וזה לשונו "ועיקר הענין הוא על משיח בן יוסף שהוא הראשון לגאולה כו' והשור לשמאלו זה משיח בן יוסף שעתיד לנצח הכל כמ"ש ברע"מ פ' משפטים ומשיח בן אפרים נטיל נוקמא משונאיהון וכו' בדרגא דמשיח בן יוסף, ובהמשך: "קרניו" הוא מה שנאמר והיה אדום ירשה וגו' והיה ירשה וגו' שאין זרעו של עשיו נמסרים אלא ביד זרעו של יוסף (ב"ב קכ"ג ע"ב) וכמ"ש והיה בית יוסף אש ובית עשו לקש וכו' עי"ש עוד.

וכ"כ להדיא בביאורו לספרא דצניעותא פרק ד' "ועשו וישמעאל הן ימינא ושמאלא כידוע שור וחמור עשו שור פרים אבירים וישמעאל שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור (ב"ק מט א') ואמו מארץ מצרים אשר בשר חמורים בשרם (יחזקאל כ"ג) והן קין והבל כנ"ל. ושלל יזדווגו זה לזה כנ"ל לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. והן בעצמן כלאים של צמר ופשתים. ועשו רצה להזדווג עם ישמעאל ולהחריב את העולם סוד הקדושה סוד יעקב ולכן וישטום עשו את יעקב כו' וילך אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל. מה עשה הקב"ה סרס את הזכר והרג את הנקבה כנ"ל. ובהמשך שם "וז"ס מב"י בכור שורו הדר לו כו' שיכבוש את השור ומשיח בן דוד עני ורוכב על חמור (זכריה ט') וזהו בכור שור שהוא בכור כנ"ל וכן משיח בן יוסף יקדום למשיח ב"ד". וכן איתא בביאור חד גדיא: ואתא השוחט הוא משיח בן דוד ושחט לתורא הוא אדום (סמא"ל עם עש"ו בגימ' שור) כי מב"י הוא השור דקדושה בכור שורו הדר לו. וע"ע פי' לישע"י י"א ז' משיח ראשון הוא בכור שור שם ירעה עגל ע"ש [בהשמטות]. ומבואר בכ"ז דמב"י הוא ינצח בני עשו ומב"ד ינצח בני ישמעאל.

וצ"ע בזה דהנה בפירוש לכמה אגדות מכי"ק בכורות דף ח' ע"ב כתב מישרא דסכינא במאי קטלי ליה, ר"ל עשו על חרבך תחיה האיך יפול, וכתוב במשיח בן אפרים שימשול על כל העולם ויכלה אותם בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח יחדיו והם רבבות אפרים, אבל עשו לא יפול בידו כמ"ש עד שתפשוט מלכות הרשעה תשעה חדשים על ישראל שנא' לכן יתנם עד עת יולדה ויתר אחיו ישוכון על בני ישראל ר"ל מלכות יהודה תשוב על מלכות ישראל שהם מלכות אפרים ויבואו עד גוג ומגוג על' ה' ועל משיחו וכו', והיינו שהשיב להם ר"י בן חנניא בקרנא דחמרא ר"ל ביד משיח בן דוד שהוא עני ורוכב על החמור ועל עיר בני אתונות. וכו' וכמ"ש תוס' בשמעתא דסקריקון (גיטין נ"ה) בשם ירושלמי קבלה בידם שאין נופלת אלא ביד יהודה. וא"כ מבואר דיפול ביד משיח בן דוד.

ובאמת שאלו חכמי אתונה לר"י ומי איכא קרנא דחמרא הא באפרים כתיב וקרני ראם קרניו שנמשל לשור אבל משיח בן דוד נמשל לחמור ומי אית ליה קרנים, והשיב להם ר"י ומי איכא משרא לסכיני ר"ל אז מי יהא משרא לסכינא הלה כתיב לעת תמוט רגלם לא ישא גוי חרב העושו יגש חרבו כמ"ש דרכתי לבדי. [היינו כי לי נקם ושילם עד כי יבא שילה עצמו ולו יקהת עמים]. וע"ע בפ"י חד גדיא שם. וצ"ע בכל זה.

ואשר ניתן קצת להבין בזה הוא ע"פ מש"כ רבינו באמרי נעם ספ"ק דברכות וזה לשונו: "כי ב' ימות המשיח הם היינו ימות משיח בן יוסף וזה תליא בזכות כמ"ש זכו אחישנה ואם זכו היה מתחיל מתחילת האלף החמישי כמ"ש ב' אלפים ימות המשיח ואז אין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד גלויות אבל עשו לא יפול בידו. ואח"כ באלף השישי כשיבוא הזמן בעיתו יבוא עשו עם גוג ומגוג על ה' ועל משיחו ויפלו כולם ביד משיח בן דוד. וכישובא משיח בן דוד יתקיים ובלע המות לנצח וכו' עי"ש.

וכן מבואר בספרא דצניעותא פ"א "שיעור ימות המשיח כשיעור עטרת היסוד, רק אם יזכו יבוא קודם וימלוך משיח בן יוסף כמו שאול קודם לדוד, וזה היה מתחיל אם זכינו בתחילת האלף החמישי", עי"ש.

ומעתה יש לומר דאם זכו ומשיח בן יוסף בא קודם הזמן, ב'אחשינה', ואז הוא קודם שתמוט רגלו של עשו ועדיין לא כתתו חרבותם וזכות תליו עדיין קיימת, ואז עשיו לא יפול בידו אף שימשול על כל העולם. אך אם לא זכו ומשיח בן יוסף יבוא רק לעת שכבר תמוט רגלם אז יהיה בית יוסף להבה ובית עשו לקש. אך נ' דגם אז הוא בצוותא עם משיח בן דוד וכמ"ש בפ' בלק רביעאה בהם עמים ינגח יחדיו אפסי ארץ ע"ש ואכמ"ל.

ונראה עוד דיש ב' אופנים לכלות את עשו הא' ע"י קרנים ולזה צריך שירום קרן משיחו וקרני ראם קרניו, אך זה רק על בזכו אחשינה, אבל בלא זכו שיגאלו רק לעת תמוט רגלם, פורה דרכתי לבדי [והינו ע"י התורה כמ"ש בבכורות שם בדם ענבים סותה הביאני אל בית היי"ן ע' פנים לתורה]

עו"ל ע"ד פשוט ע"פ מש"כ בסוף חד גדיא דאתא מלאך המות ונתלבש בארמלו"ס ושחט לשוחט ויהרוג למב"י, ואתא הקב"ה עם מב"ד ויהרוג לארמלו"ס. וא"כ זרעו של אדום יהרוג מב"י, אבל שרו של אדום היינו ארמלו"ס ינצח למב"י ויהרגנו רק הקב"ה ע"י מב"ד. אשרי המחכה ויגיע.

וזכות רבינו הגדול נ"ע תעמוד לנו ולכל ישראל ומהרה בימינו לעינינו תושע ציון וירושלם אמן.

אם אמנם כי דבר שפתיים אך למותר, לבא ולמלאות דברי הנאונים נחוי נפש אשר ברוח קדשם דברו באשק' ליוסר בציון אבן לבנות כמו רמים היכל הק' לתורה ולתעודה על הרי ישראל, והיא שעמדה להחיות עם רב, ולתת לכל בני הגולה ניר בארץ החיים, ומי אנכי כי אבא עד הלום להיות כיתורה ועוד לקרא? אך אולי ימצאו איזה אנשים אשר יפנו ויאבנו להטיל ספק באמיתות הדברים לאמר כי לא מאת הנאונים יצא זאת – לכן אמרתי חוכה עלי להעיד עדות נאמנה כי נתברר לי בידור נסור. כי רבינו אור החיים מהרי"ח מוואלאוין וצוקללה"ה, חתם את דברי קדשו על כתב החקנה אשר יצא מאת נאון ישראל ארי' דבי עילא קאציגעלינגבונן הרב דבריסק וצוקללה"ה, ויאשר את דבריו בשני שבועות קודם שנתבקש בשיבה של מעלה, ושםח מאד לראות את יסוד אבן הפינה לישוב הארץ, באתרית ימי חלדו, – ויתר הרבנים הנאונים מתדור החיה זלמלו בארוכה לאשר ולחזק את דברי חכמים כמסמדות נטועים, ודבריהם הק' נדפסו בס' סניגי איז בארוכה, ואני תפלה: והירצון שדבריהם הק' יעמרו לזכרון לדור יבא עד כי יבא שילוויבנה כמו רמים בית קדשינו ויקבץ נדחינו בביא. כעתירת זחותם בברכה ומצפה לגאולה – ביום ב' לחדש תמוז פתחיק ירושלם תי: **שמואל סלאנט** (מקום מוהמו)

אחדשה"ט, מכתבו הגיעני. מה שבקש כבודו הרק ממני לחוות דעתי ע"ד ענין היקר של ישוב ארץ ישראל הנני להשיבו, כי כבר ידועה דעתי והסכמתי כי גדולה מאד מצות ישוב ארץ ישראל, וכמש"כ הרמב"ן על התורה פ' אחרי במסופה בשם הספרי על פסוק וישבת בה ושמרת לעשות דשקולה ישיבת ארץ ישראל כנגד כל המצות שבתורה, וכן הוא בהוספתא ע"ש, וכן בכתובות (דף ק"י) וברמב"ם פ"ה ה' מלכים ה' י"ב מבואר גודל מעלת ישוב א"י. וברוך ה' אלהי ישראל שהחינו והגיענו לזה כי נתעוררה התנועה בכל עמנו להשתדל בענין הקדוש של ישוב ארץ ישראל, ארץ אבות אבותינו הקדושה ולבנין תרבותיה. ורוב תורות לה' על מה שוכינו

בדורנו לראות זה בעינינו. ואין קץ וקצב לשכר היקרים והנכבדים מובי ישראל העוסקים והמסייעים בענין הגדול והקדוש הזה אשר אליו ישאו נפשם כל שלומי אמוני ישראל. וה' יהיה בעזרנו אשר כל הבאים שם ישתדלו לשמור מצות התלויות באה"ק כדן וכדת וע"פ דרכי התורה והמצוה, ויהיה שכרם ככפלים, ובזכות זה נוכה כלנו יחד לשמחה בשמחת ציון וירושלים ובגאולה שלמה במהרה בימינו אמן סלה.

ולאות אמת באתי עתה, מוקירו ומגדלו יצחק אלחנן העומק הגל.

ב"ה ד' לסדר ושמחת בכל חצוב, תרנ"ו.

חפץ ה' יצליח ביד כבוד הרב החכם רב פעלים השלם

כש"ה מ' אברהם יעקב סלוצקי נ"י.

מכתבו מריב אלול הגיעני, והנני מאשר חילו והפח אשר לקח המעטמה לעשות קובץ מכתבים שגדולי הדור יצי, המעוררים את אדוני בכל מושבותיהם להשיב ארץ, המקום יח' יהיה בעזרו וידיו דברו, והנני מברכו שיהיה עושה ומצליח, ודבריו יעשו פרי על תלמי לבב אדוני, וישמח לבי גם אני העומם בעבודה רבה

גפתלי צבי יהודא ברלין.

את ישראל סמצרים, כי באמת אין לחוות רעה את ה', וכאשר אמר ע"י ישעיה הנביא, כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי". וכן לעת כואת אחרי אשר אנו רואים מתוך עלילותיו, שהעיר את לב הנדיב להפליא לעשות למכות הישוב, והטה את לב השולטן ושריו להסכים לזה, אותותיו אלה הן הן דבריו כמו שכתוב שמו בם דברי אותותיו, ואין לנו להתחכם לאמר כי נצרך להיות באופן אחר.

וביחוד חובה על גדולי ישראל, יברכם ה', להשתתף לרצון ה' ע"י עצות ליחידים אשר ברכם ה' להפריז על זה איוה סך מסוים, או לנרד לחברה הקדושה אשר על ישוב הארץ נוסדה, ובוה יוכו גם המה לראות את ישראל בנויהם בארץ ה' שמה, ויהיו מאירים ככוכבים, דרך ארץ הקודש לרבים, וזכות הרבים יהא תלוי בהם, וימצאו חיים צרקה וכבוד כמשמעו וסדרשו, וכנפש העמוס בעבודה, הבא עה"ח היום יום א' ששי לימי תשובה שנת תרנ"א, פה"ק וולאין.

נפתלי צבי יהודה ברלין.

מאת הגאון רבי מאיר שמחה מרזניס
ה"אור שמח"

הנה מאז הכיר האחד אברהם אבינו את כוראן, היה קושר כל תקותו והבטחתו בהגחילו את ארץ הקדושה לבניו, והלך לה לאריכה ולרחבה ונטע אשל (בראשית כ"א) ואחריו יצחק ורע בה ותפר בארות מים (שם כ"ו) וכן יעקב בנה בית (שם ל"ג), וכל פסגת תקותם היתה כי בניהם ישבו בארץ המוריה. – ומיום מתן תורתנו הקדושה לא פסקה הנבואה מלצוות על ישוב הארץ, ואין לך פרשה שבתורה שלא נזכרת בה ארץ-ישראל, ואף במצוות של חובת הגוף נאמר: "כי יביאך", "כי תבוא" – עשה מצוה כדי שתבוא אל הארץ, ואף במצוות מושכלות ונוהגות בכל מקום ובכל זמן. כמו כיבוד אב ואם נאמר: "למען יאריך ימך על האדמה" וגו' (שמות כ')

והקפיד השם יתברך על כבוד הארץ יותר מעל כבודו, כביכול, עד שבעשיית העגל, אחרי שובם, מחל להם השי"ת, "וינחם על הרעה אשר דבר לעשות" (שמות ל"ב). ועל הוציאם דבת הארץ וימאסו בארץ חמדה – נשבע ד' ולא ינחם, כמו שנאמר: "אל תעלו כי אין ה' בקרבכם" (במדבר י"ד).

ומיום שנבחרו ציון וירושלים, – דוד בתהלותיו, ישעיה בחזיונותיו, ירמיה בתוכחותיו ויחזקאל במשליו, לא פסקו מלהפליג במצות ישוב הארץ ולהשתתף נפשם בחרדת הקודש אשר כתוככי ירושלים, ואמר הנביא: "הציבי לך ציונים וגו' (ירמיה לא). ודניאל, ואחריו אנשי כנסת הגדולה שמו לחוק לכל ישראל להתפלל תלת זמנין ביום (דניאל ו') ברכות ל"א ול"ג). על כי ירחם ה' עמו וישיב שבות ציון וירושלים, וכן בברכת מזונות בכל עת להתפלל על הארץ וירושלים.

אולם זה במאה הזאת זרחו קוי אור ע"י גדולי המעש כמו מונטיפיורי וכי"ב בהתעוררות רבה, ומהרבים ר' צבי הירש מטאהרן ור' אליהו מגריידין, לבנות ולשכלל ירושלים ולהסיר שוממותיה כמעט עד כי נתרחב הדבר ע"י הגלגלים. ורבנים הרבה עמדו מנגד, ואף אותם שהיה בלכם לקרב את הדבר שמו יד לפה, מפני כי חרדו מהגלגלים שלא יגדישו הסאה ומהג' שבוועות שהשביע לבנות ירושלים (כתובות ק"א. ושיה"ש רבה ב' פסוק השבעתי אתכם בנות ירושלים), ומצאנו לרב יהודה, גדולי חסידי האמוראים, אשר לדבריו היה בכלל השבועה שאיש פריט לא יעלה מבבל לארץ-ישראל (כתובות שם), והיתה חביבה עליו ארץ-ישראל עד כל גם בנוסח הברכה רצה להוכיח שבה ארץ-ישראל (ברכות מ"ג), ואולי מפני זה, כי לפי דבריו לא היה יכול לראות את הארץ, לכן "אין פת בסלר", ולכן אמרו: בר מיניה דרב יהודה דחביבא ליה ארץ-ישראל (ברכות שם) ואולי משום זה אמרו: שאני עולא דחביב ליה לרב יהודה (חולין צ"ד). משום דעולא "נחותא" קרו ליה (ירושלמי סוף כלאים), דהוה נחית וסליק לארעא דישאל, והיה חביב עליו לשמוע מפיו מה בארץ ישראל. –

אמנם כעת הסבה ההשגחה אשר באספת הממלכות הנאורות כמאן רעמא, ניתן צו אשר ארץ-ישראל תהיה לעם ישראל, וכיון שסר פחד השבועות וברשיון המלכים קמה מצות ישוב ארץ-ישראל ששקולה כנגד כל מצוות שבתורה (ספרי פ' ראה) – למקומה. ומצוה על כל איש לסייע בכל יכולתו לקיים מצוה זו. ואולי על זה נאמר: "עד מתי חתחמקיך" (ירמיה ל"א), ואם יתן השי"ת ויתרחב הדבר ויגדל ויפרח כשושנה, כמו שנגדלו בימי ארתחששתא, אשר היו נתונים תחת פרס, דובא-ניידא (קידושין ע"ב), ואף כי כעת תחת ממשלת ארץ-האי – עם בריטניה המחונה – אז בטח הוא ענין העומד ברומו של עולם. –

הן אמנם, שאז היו הנביאים, בנבואה מן השמים, מחזיקים אותם. מי יודע – אולי כמו חרוב הבית השני היה שלא עפ"י הנבואה, (אשר מהאי טעמא כשגלו לא בטלה קדושת הארץ, כדברי נועם של התוס' יר"ט) (בעדות פ' ח. משנה ו') – כן יהיה הנחת אבן פנה שלא עפ"י נביאים וכנסתילים – כך נתינתו. – אכן במופלא ממך אל תחקור, כי זה תלוי בהופעת אור אלקי לראות אשר כל ענינים הכלליים וקנינים הצבוריים יהיו על טהרת הקודש והצניעות, וכמו שעשו אנשי כנה"ג. –

אבל יהיה איך שיהיה, מצות ישוב ארץ-ישראל לא נפטר מזה, כל מי שבכחו יעשה. וזכות המצוה הזאת תגן על עמו ישראל בכל מקומות מושבותיהם להצילם מכל רעה, ועניהם ועיניהם תחזיקו בשוכו לציון ולשמוע בעת יאמר לציון מלך אלקיך בב"א.

דברי המצפה לראות בתשועת ישראל:
מאיר שמחה כהן
(התור תרפ"ב)